

[Justitsministeren.]

ikke været meningen, det har ikke været tilsigtet. Vi kan naturligvis diskutere, om lovforslaget er vidtgående nok. Jeg vil kun sige, at et lovforslag, der giver en så vidtstrakt bemyndigelse til en justitsminister, kan vanskeligt lovgivningsteknisk være mere vidtgående. Det afhænger ganske af, hvorledes lovforslaget administreres. Men hvis det var muligt i lovforslaget at angive retningslinjer for administrationen, ville det være en lettelse både for mig og mine eventuelle efterfølgere — dem kommer der jo nok nogle af — og det ville jeg derfor se med megen glæde.

Stort set kan jeg takke for den modtagelse, lovforslaget har fået.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Poul Hansen (Svendborg): Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til et udvalg på 17 medlemmer.

Uden forhandling eller afstemning vedtoges dette forslag.

Formanden: Der er ikke mere at foretage i dette møde.

Folketingets næste møde afholdes i morgen, torsdag den 29. oktober, kl. 13 med følgende dagsorden:

1) *Valg af 17 medlemmer til et udvalg angående:*

Forslag til bygge lov for købstæderne og landet

og

forslag til lov om brandvæsenet i købstæderne og på landet.

2) *Valg af 17 medlemmer til et udvalg angående:*

Forslag til lov om erhvervelse af fast ejendom.

3) *Første behandling af:*

Forslag til lov om ændring i lov om arbejdstageres opfindelser.

4) *Første behandling af:*

Forslag til lov om hemmelige patenter.

5) *Første behandling af:*

Forslag til lov om ændringer i lov om sparekasser.

Mødet hævet kl. 14⁴⁵.

10. møde.

Torsdag den 29. oktober kl. 13.

Formanden: I skrivelse af dags dato meddeler justitsministeren, at han ønsker skriftligt at fremsætte:

Forslag til lov om børns retsstilling

og

forslag til lov om ændringer i lov om rettens pleje. (Faderskabssager):

I skrivelse af dags dato meddeler boligministeren, at han ønsker skriftligt at fremsætte:

Forslag til lov om ophævelse af Sønderjydske Hypoteklånepand.

Medlemmer af folketinget Ragnhild Andersen, Fuglsang, Alfred Jensen, Lynnerup Nielsen og Petra Petersen har meddelt mig, at de ønsker skriftligt at fremsætte:

Forslag til lov om ændringer i lov om folkeforsikring (om nedsettelse af tilgangsalder, ophævelse af zonegrænser og forhøjelse af grundbeløb og ægteskabstillæg m. v.).

Skriftlig fremsættelse af lovforslag.

Justitsministeren (Hans Hækkerup): Jeg har herved den ære for det høje folketing at fremsætte *forslag til lov om børns retsstilling* og *forslag til lov om ændringer i lov om rettens pleje. (Faderskabssager).*

Netop i disse dage for 25 år siden fremsatte den daværende justitsminister det komplekse af lovforslag om børns retsstilling,

[Justitsministeren.]

der først blev gennemført i 1937, og som vi i daglig tale benævner børnelovene. Det er ikke for meget sagt, at der var delte meninger om denne lovgivning, og der var jo også tale om et afgjort brud med fortiden. Man gennemførte her endelig det, der i årtier havde været diskuteret, nemlig den principielle ligestilling af børn uden for ægteskab med andre børn. De praktiske udslag af denne ligestilling var først og fremmest, at barnet fik ret til faderens navn og arveret efter faderen og hans slægt, og i sammenhæng hermed gennemførtes regler, der skulle sikre, at faderskabet til barnet så vidt muligt altid blev fastslået.

Jeg tror ikke, at de forslag, jeg i dag fremsætter, på samme måde vil sætte sindene i bevægelse. De er på ingen måde udtryk for et brud med de hovedprincipper, der blev fastlagt i 1937, men må snarere ses som et skridt videre ad den naturlige udviklings vej.

Det første af forslagene — forslaget til lov om børns retsstilling — erstatter to hidtidige love, nemlig loven om ægtebørn og loven om børn uden for ægteskab. Det, at man samler reglerne om begge grupper af børn i samme lov, betyder en forenkling og tjener samtidig til at understrege den principielle ligestilling mellem de to grupper af børn.

Af forslagets enkelte bestemmelser skal jeg kun omtale de vigtigste af ændringerne i forhold til den gældende lovgivning. I § 2, stk. 1, foreslås en vis lempelse af den såkaldte „pater-est-regel“, den regel, hvorefter ægtemanden anses for fader til et barn, som hustruen føder, medmindre det modsatte bevises. Der kan her være grund til at stille domstolene noget friere ved bevisbedømmelsen, og dette gælder særlig i en ganske bestemt situation, som ikke så sjældent kommer frem til afgørelse. Jeg tænker her på de tilfælde, hvor moderen har haft samleje med en anden end ægtemanden, og hvor hendes ægteskab er blevet opløst måske netop på grund af dette forhold. Derefter har hun indgået ægteskab med den mand, som hun har stået i forhold til under ægteskabet, og som højst sandsynligt er barnets fader. I disse tilfælde vil som oftest alle interesserede parter være bedst tjent med, at barnet anses som barn af mo-

derens nye ægtefælle — det bliver jo under alle omstændigheder ægtebarn. Den gældende lov giver imidlertid ikke tilstrækkelig hjemmel til at slække på beviskravene i denne situation. Dette er derimod tilfældet i den foreslåede formulering.

Efter den gældende lov er der ingen tidsmæssig begrænsning med hensyn til ægtemandens adgang til at rejse en sag, hvorunder han gør gældende, at han ikke er faderen til et barn, som hans hustru har født. Kun hvis han har måttet være klar over, at der kunne være tvivl om faderskabet, men alligevel har ladet tiden gå uden at foretage sig noget, før han måske mange år efter barnets fødsel bliver pålagt bidrag ved separation eller skilsmisse, har domstolene vist tilbøjelighed til at afskære ham fra at anfægte barnets stilling som ægtebarn. Jeg tror, at der blandt alle, der beskæftiger sig med disse sager, er enighed om, at denne ordning ikke kan opretholdes. Når barnet først i en årrække har været betragtet som ægtebarn, må hensynet til barnet veje tungere end hensynet til ægtemandens økonomi og hans interesse i, at barnet ikke længere bærer hans navn eller har ret til arv efter ham. Bestemmelsen i forslagets § 5, stk. 2-3, tager sigte på at regulere disse problemer, og med de rigelige frister og adgangen til dispensation i helt ekstraordinære tilfælde tror jeg man vil undgå at træde berettigede interesser for nær.

En af de vigtigste ændringer i forhold til gældende ret er optaget i forslagets § 6. Bestemmelsen er udførligt behandlet i motiverne til lovforslaget, og jeg skal derfor her indskrænke mig til nogle enkelte bemærkninger om de sager, hvor flere mænd kan komme på tale som fader til barnet.

Hvis man vil afskaffe det nuværende system, hvorefter man kan dømme flere mænd som bidragspligtige til samme barn — og jeg tror, at man må give kritikerne af dette system ret — er der to veje, man kan gå. Man kan, som det blev foreslået af den kommission, hvis arbejde danner grundlag for dette lovforslag, dømme en af de mænd, der kan komme i betragtning, som fader, eller man kan nøjes med det mindre: at dømme ham blot som bidragspligtig. Går man den sidste vej, får barnet vel rent økonomisk en stilling, der ikke er

[Justitsministeren.]

væsentlig ringere end andre børns; men ret til faderens navn og arveret efter ham og hans slægt får det ikke. Disse rettigheder er jo så nært forbundet med den familiemæssige tilknytning, at de ikke bør tillægges barnet, hvis der ikke er rimelig sikkerhed for, at netop denne mand er barnets fader.

Kommissionen, der ville afskaffe begrebet bidragspligtige, foreslog da også som betingelse for dom til faderskab, at der skulle være væsentlig større sandsynlighed for den dømtes faderskab end for nogen anden mands. En regel som denne kan imidlertid let komme til at virke stik imod hensigten med den. Risikoen er jo nemlig, at domstolene viger tilbage for at statuere, at denne væsentlig større sandsynlighed består, og derfor frifinder alle de sagsøgte mænd. Følgen heraf vil så være, at barnet ikke engang får bidrag, men vil være henvist til hjælp fra det offentlige.

Af de øvrige nye regler skal jeg fremhæve bestemmelsen i § 14, stk. 2. Det foreslås her, at bidrag til undervisning eller uddannelse fremtidig skal kunne pålægges til barnets 24. år mod nu til det 21. år. Det er jo en kendsgerning, at mange former for uddannelse nødvendigvis må strække sig ud over det 21. år, og at forældrene i de ægteskaber, hvor økonomien tillader det, i større eller mindre omfang støtter børnene økonomisk. Jeg anser den foreslåede udvidelse af adgangen til at pålægge bidrag for et vigtigt skridt i retning af at ligestille børn uden for ægteskab og skilsmissebørnene med andre børn.

Den kommission, hvis arbejde danner grundlaget for lovforslaget, udførte sit arbejde i samarbejde med tilsvarende kommissioner i Finland, Norge og Sverige. Det er jo af stedse stigende betydning, at vi på disse områder nærmer de nordiske landes regler mest muligt til hinanden. Ser vi på pater-est-reglen i den udformning, den har fået i lovforslaget, må dette siges at være lykkedes ganske godt. I alt væsentligt er der her tale om den samme regel, som man allerede i 1949 havde gennemført i Sverige, og en tilsvarende regel er gennemført i Norge i 1956 og i Finland i 1957.

Tilsvarende overensstemmelse foreligger ikke med hensyn til reglerne om faderskab

til børn uden for ægteskab. Her har man i Norge i 1956 gennemført en lov, der i alt væsentligt svarer til kommissionens forslag. Man har altså her kun to muligheder: dom til faderskab eller frifindelse. Af de grunde, jeg har nævnt, har jeg ikke ment, at vi kunne gå så langt. Med hensyn til Sverige og Finland gælder det, at den svenske komité stillede et forslag, der stort set svarer til de norske og danske kommissionsforslag, medens den finske komité gik ind for en ordning, der svarer til det fremsatte lovforslag. I intet af de to lande er der sket lovændring på grundlag af forslagene. Man har begge steder det særlige problem, at børn uden for ægteskab hidtil normalt ikke har haft arveret efter faderen og hans slægt.

Jeg skal herefter gå over til kort at omtale forslaget til lov om ændringer i retsplejeloven.

Med dette lovforslag er der i alt væsentligt kun tale om en ajourføring ud fra de erfaringer, der er gjort i de godt 20 år, de nugældende regler har virket. Måske kan man også sige, at forslaget på et enkelt punkt er udtryk for, at man i dag klamrer sig mindre fast til de principper, man tidligere var tilbøjelig til at anse for ufravigelige. Jeg tænker her på bestemmelsen i § 456 c i den nye affattelse, hvorefter sagen som hovedregel skal anlægges ved moderens hjemting. Det er jo ellers en almindelig regel inden for retsplejen, at sagsøgtes hjemting er det normale værneting. I disse sager viser erfaringerne imidlertid, at det vil være en fordel at henlægge behandlingen til retten på moderens bopæl. Det er altid af betydning, at dommeren hører parternes forklaring direkte og ikke er henvist til protokollater; men det er i disse sager særlig vigtigt, at han hører netop moderens forklaring, og hun vil jo normalt være den, der dårligst kan rejse længere bort hjemmefra for at afgive forklaring for den dømmende ret. På den anden side sker der ikke den sagsøgte mand nogen uret ved denne ændring. I modsætning til, hvad der gælder i den almindelige borgerlige retspleje, bliver han jo ikke dømt, blot fordi han udebliver, og finder dommeren, at han bør tilsiges til at møde personligt for retten, er der i § 456 i hjemmel til eventuelt at tillægge ham rejsegodtgørelse.

[Justitsministeren.]

Af de øvrige bestemmelser i dette forslag er der kun grund til at fremhæve, at reglerne om genoptagelse af allerede behandlede sager foreslås samlet i én bestemmelse, § 456 r. Disse regler har hidtil været noget forskellige, alt efter som sagen var sluttet ved anerkendelse af faderskab for politimesteren eller overpræsidenten, eller den havde været behandlet af retten. Denne ulighed foreslås der nu rådet bod på. Jeg har tidligere omtalt, at jeg anser det for nødvendigt, at der fastsættes en frist for en ægtemands adgang til at anfægte et barns status som ægtebarn. På samme måde og med ganske parallelle regler foreslås der her fastsat en frist på 5 år fra barnets fødsel som normalt den yderste grænse for faderens eller den bidragspligtiges adgang til at begære sagen genoptaget.

Idet jeg i øvrigt henviser til de bemærkninger, der ledsager forslaget enkelte bestemmelser, tillader jeg mig at anbefale lovforslagene til velvillig behandling i det høje folketing.

Boligministeren (Bundvad): Herved har jeg den ære for det høje folketing at fremsætte forslag til lov om ophævelse af Sønderjydsk Hypoteklånefond.

Sønderjydsk Hypoteklånefond blev oprettet ved lov af 28. februar 1927 med det formål at yde lån mod sekundær panteret i landejendomme i Sønderjylland. Fonden var en midlertidig foranstaltning til afhjælpning af den særlige økonomiske krise, der dengang herskede i de sønderjyske landsdele. Udlånsvirksomheden er endeligt afsluttet i 1935.

Fondens udlånsmidler blev tilvejebragt gennem lån hos Kongeriget Danmarks Hypotekbank på 20 mill. kr. Endvidere blev der hos Hypotekbanken optaget et lån på 2 mill. kr., der blev henlagt i stats- og kreditforeningsobligationer som en særlig risikoudligningsfond.

Under landbrugskrisen i 1930'erne kom fonden i vanskeligheder, og det blev nødvendigt i 1934 at afskrive den af fondens indtægter oparbejdede reservefond som tabt, ligesom man måtte realisere risikoudligningsfonden.

I de senere år har fondens virksomhed alene bestået i administration af de bestå-

ende lån, hvis restgæld pr. 1. april 1959 udgjorde ca. 6,6 mill. kr. fordelt på godt 1 900 lån. På grund af faldende indtægter og stigende administrationsomkostninger har fondens drift gennem de seneste år udviklet driftsunderskud, som har måttet dækkes ved ekstraordinære bidrag fra debitorerne.

Som nærmere omtalt i bemærkningerne til lovforslaget har et af finansministeriet nedsat udvalg, der bl. a. har beskæftiget sig med Sønderjydsk Hypoteklånefonds forhold, stillet forslag om ophævelse af lånefonden som selvstændig institution.

Med hensyn til den fremtidige administration af de bestående lån er der fra sønderjysk side fremsat ønske om at bevare administrationen i de sønderjyske landsdele. Dette ønske har det været muligt at imødekomme gennem en aftale med Foreningen af sønderjyske Sparekasser om at overdrage lånefondens fordringer til de sønderjyske sparekasser, såfremt nærværende lovforslag gennemføres. Overdragelsen skal ske til parikurs og således, at debitorernes stilling ikke forringes.

Udvalgets betænkning har været forelagt bestyrelsen for Sønderjydsk Hypoteklånefond, der ikke har fundet anledning til bemærkninger, for så vidt angår det i betænkningen indeholdte lovudkast, der er identisk med nærværende forslag.

Da en i betænkningen indeholdt bemærkning om den besparelse, der skulle kunne opnås ved den foreslåede nyordning, efter bestyrelsens opfattelse kan give anledning til misforståelse, vil jeg gerne efter aftale med udvalgets formand understrege, at det ikke med forslaget om at ophæve fonden er tilsigtet at rette nogen som helst kritik mod fondens administration. Baggrunden for lovforslaget er, som det fremgår af det foran anførte, alene, at fondens udlånsvirksomhed for længst er afsluttet, og at der ikke fremover vil kunne forventes at blive balance mellem lånefondens indtægter og udgifter ved administrationen af det begrænsede antal lån, der er tilbage, og som først vil være endeligt afviklet i 1976. Det må derfor forudses, at det på et senere tidspunkt kan blive nødvendigt på ny at indkræve ekstraordinære bidrag fra debitorerne. Ved at overføre lånene til de sønderjyske sparekasser vil der ikke umiddelbart opnås nogen